

La Recerca Musical en l'Entorn Urbà Contemporani

Codi: 40829

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4312637 Musicologia, Educació Musical i Interpretació de la Música Antiga	OT	0	0

Professor/a de contacte

Nom: Francesc D Assi Cortes Mir

Correu electrònic: Francesc.Cortes@uab.cat

Altres indicacions sobre les llengües

castellà, anglès, francès, italià

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

César Calmell Piguillem

Germán Gan Quesada

Xavier Daufí i Rodergas

Prerequisits

És recomanable que els estudiants posseeixin uns nivells acceptables d'anàlisi musical.

Seria desitjable que, en el decurs del mòdul, es completés la formació dels estudiants en pensament contemporani, especialment per que fa a l'estètica, els llenguatges artístics i els grans moviments sociopolítics.

Objectius

- Comparar els procediments metodològics desenvolupats en les tres darreres dècades, en l'estudi de la complexa activitat musical de les societats contemporànies i, especialment, en els entorns urbans.
- Dominar metodologies d'anàlisi historiogràfic i musicològics a l'estudi de les músiques urbanes.
- Relacionar els sistemes musicals contemporanis amb els seus respectius contextos de producció i recepció.
- Cercar les vies de difusió de la recerca musicològica en temes d'època contemporània per assegurar-ne una transferència òptima a la societat.
- Descobrir els mecanismes que regeixen les relacions entre els diferents llenguatges artístics de l'època contemporània.
- Dominar els mecanismes d'acció i manipulació social sobre la música, especialment en els fenòmens de conflictes socials.
- Conèixer els sistemes de producció musical en el món líric.

- Comprendre les interrelacions que s'estableixen entre el llenguatge musical i els altres llenguatges artístics i literaris en la creació lírica del món contemporani.

Competències

- Analitzar els diferents contextos (socials, econòmics, històrics, artístics) que intervenen en la professió musical per desenvolupar adequadament les tasques de recerca.
- Analitzar les músiques segons àrees culturals i segons els contextos socials en què es manifesten i es desenvolupen per aplicar-ho a la recerca i als projectes interpretatius.
- Aplicar la capacitat crítica en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
- Distingir i aplicar les diferents metodologies de la recerca musicològica i de la recerca en educació musical orientades als projectes de recerca.
- Plantejar propostes innovadores en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.

Resultats d'aprenentatge

1. Adaptar els resultats de l'anàlisi contextual de l'estudi de l'entorn urbà contemporani, que comprèn les diferents realitats socials
2. Aplicar la capacitat crítica en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
3. Aplicar les metodologies de recerca anteriors a cada tipus de projecte de recerca musical en l'entorn urbà contemporani
4. Comparar els procediments metodològics desenvolupats en les tres últimes dècades en l'estudi de la complexa activitat musical de les societats contemporànies i, especialment, en els entorns urbans
5. Discernir les característiques distintives de les diverses cultures musicals de l'entorn urbà contemporani
6. Dominar eines d'anàlisi historiogràfica adaptades a l'estudi de les músiques urbanes
7. Plantejar propostes innovadores en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
8. Relacionar els sistemes musicals contemporanis amb els seus respectius contextos de producció i recepció

Continguts

1. La musicologia, Contemporaneïtat i Humanitats Digitals

- 1.1. "Els mètodes pluridisciplinars a les anàlisi musicals de la contemporaneïtat".
- 1.2. "Les relacions entre la música, la literatura i les arts dins un context històric: metodologia general a seguir al mòdul".
- 1.3. "Un exemple de correspondències entre la literatura i la música en la irrupció del jo contemporani: Diderot versus Rameau".
- 1.4. "Incidència de la literatura i la filosofia en el romanticisme musical".
- 1.5. "La influència de Wagner i del concepte de Gesamtkunstwerk en la literatura i les arts plàstiques fins a començaments del segle XX".
- 1.6. "Les primeres avantguardes artístiques i les seves correspondències amb la música".
- 1.7. "Els inicis d'una nova avantguarda musical a Catalunya (1945-1965): institucions, i protagonistes".
- 1.8. "Llenguatges, tècniques i estètiques de la música catalana de la primera postguerra. Repertoris vocals i escènics".
- 1.9. Què són les Humanitats Digitals? Exemples d'aplicació a la musicologia dels nostres dies.
- 1.10. Les edicions musicals: una eina, un mètode o una art?

2. L'anàlisi musical aplicat als repertoris lírics i vocals del segle XIX-XXI

- 2.1. Aplicacions de l'anàlisi musical a partir de la imatge gràfica: el cas Granados.
- 2.2. Tècniques d'anàlisi vinculades a l'espai operístic.
- 2.3. El concepte de dramaturgia: una nova forma de comprendre els espectacles lírics avui en dia.
- 2.4. L'oratori als segles XIX i XXI: la representació sense l'espai escènic.
- 2.5. La vinculació de la recerca amb la divulgació musical avui en dia: una proposta per a una guia/comentari d'una òpera de la temporada 2018/19
- 2.6. Musicologia i premsa: la divulgació al servei de la recerca, la recerca al servei de la divulgació.
- 2.7. La nova creació: òpera al segle XXI. Visions, dramaturgies i nova vocalitat. Estudi de Cas: "L'enigma di Lea" de Benet Casablanca.

Metodologia

L'edició d'aquest curs es centrarà en tres elements d'acció de la música en les societats contemporànies: la relació entre diferents llenguatges artístics, el paper de la música en els gèneres musicals participatius (ball, music hall, sarsuela, opereta, revista musical), i la transferència de la recerca a la societat. Per al desenvolupament del mòdul es seguiran diferents sessions que combinaran lectures i comentaris de textos, anàlisis de partitures, i exposicions pràctiques.

Algunes de les sessions tindran lloc a partir de l'estudi de casos, en arxius musicals de Barcelona (SGAE, Biblioteca de Catalunya).

Es portarà a terme una sessió de seminari, en la que participaran estudiants que actualment estan portant a terme les seves tesis doctorals. Els seminaris serviran com a punt de trobada i debat entre els estudiants del mòdul, i els doctorands.

El mòdul té oberta una aula Moodle, de la UAB, on es publicarà el calendari de les activitats, i es trobaran els materials pedagògics, de suport i d'ampliació.

Per a cada sessió es trobarà una carpeta específica al Campus Virtual, on es suggeriran tant les activitats prèvies, com lectures o audicions. Després de les sessions, el professorat hi inclourà una bibliografia si és el cas.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Pràctiques d'Anàlisi Musical	4	0,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Sessions de classe magistral	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Sessions de conferències i jornades lectives	18	0,72	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Exposicions de cas, en arxius i centres de recerca	14	0,56	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Pràctiques al voltant de la transferència de la recerca	8	0,32	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Seminaris de doctorands	4	0,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Sessions de Tutoria	4	0,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Tipus: Autònomes			
Lectures de textos	18	0,72	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Realització del treballs d'anàlisi musicals i de texts	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Treball d'Estudi de Patrimoni musical	16	0,64	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Avaluació

Prgramació d'activitats d'avaluació:

Com a treball d'avaluació es proposen tres evidències. Una d'elles és la redacció d'un breu treball sobre una obra musical, tot estudiant les seves relacions amb altres llenguatges artístics. La segona està relacionada amb la primera, i consisteix en la realització d'una anàlisi musical, sobre la mateixa partitura treballada abans, on es posarà en relació l'anàlisi musical amb l'altra obra artística que serveix de referència o suport a la partitura. Entre els criteris que es tindran en compte alhora d'avaluar-la, caldrà vetllar per la utilització d'una bibliografia adequada i coherent, el disseny d'un mètode d'anàlisi que tingui en compte la idoneïtat per a demostrar la hipòtesi de partida. Es possible triar una obra que es pugui relacionar amb alguna de les línies mestres del mòdul: les relacions entre diferents llenguatges artístics; la música en el context del conflicte; l'aplicació de la recerca contemporània en la gestió i difusió de la música. També serà possible la realització d'un treball adreçat a una obra lírica, de dimensions breus.

També s'inclouran lectures en determinades sessions, que caldrà comentar en grup. El pes d'aquestes lectures serà d'un 20% de la nota final. El treball comptarà un 80%.

Termini: El dos treballs treball s'hauran de lliurar abans del 17 de gener de 2019, en format pdf, pel Moodle del Campus Virtual, a l'espai de lliurament de treballs que s'haurà habilitat per al cas.

Format: Els dos treballs hauran d'incloure una hipòtesi, uns objectius de recerca, conclusió i bibliografia i/o webgrafia. Pot incloure materials de suport -com vídeos, audicions, etc.-. La seva extensió total -s'entén dels dos treballs- no pot de superar les 15 pàgines, amb un text amb interlineat de 1'5, i cos del text a 12 punts.

El tercer treball consistirà en la realització en grup del resum argumental de l'òpera *Luisa Miller*. Aquest resum argumental serà publicat pel G. T. del Liceu, al programa de mà de les representacions de la temporada 2018-19, i estarà signat pels estudiants del mòdul.

Format: S'indicarà a les classes dedicades a aquest tema específic quines són les característiques del comentari. Es trobaran materials adhoc al Moodle d'aquest Mòdul.

Termini: La data de lliurament serà el 2 de febrer de 2019.

Procediment de Revisió: la qualificació dels 3 treballs, per separat, serà publicitada des del Campus Virtual Docent. A l'aplicació SIGMA es publicitarà la nota global. S'indicarà al SIGMA el dia de revisió de notes. No es reavaluarà el treball que no hagi estat lliurat dins del termini establert. Per a poder-se reavaluar un treball, i recuperar qualificació, serà necessari que prèviament s'hagi pogut fer un seguiment d'aquest a les sessions de seminaris que es programaran dins del mòdul. Les sessions de seminari han de servir per a orientar i intercanviar punts de vista al voltant de la realització del treball. No es poden recuperar aquells treballs sobre els quals no s'hagin fet ni tutories ni comentaris als seminaris. Si és el cas, es podran recuperar treballs suspesos i lliurar-los fins el 17 de febrer de 2019 per a la seva reavaluació. Per a superar el Mòdul cal haver aprovat les tres evidències.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Realització d'un resum argumental	40	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Treball analític	30 %	17	0,68	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Treball sobre la relació d'una obra musical amb un referent d'un altre llenguatge artístic	30%	17	0,68	1, 3, 4, 5, 6, 8

Bibliografia

Bibliografia sobre Anàlisi Musical

- AIELLO, Rita (ed) *Musical Perceptions*. New Yoork, Oxford University Press, 1994.
- BARTEL, Dietrich. *Musica poetica. Musical-rhetorical figures in german baroque music*. Nebraska, University of Nebraska Press, 1997.
- CITRON, M. *Gender and the Musical Canon*. Cambridge, Cambridge University Press, 1993.
- COOK, Nicholas. *A guide to musical analysis*. London, ed. Dent & Sons Ltd., 1992.
- GUT, Serge. "Plaidoyer pour une utilisation pondérée des principes riemanniens d'analyse tonale", a *Analyse musicale*, 30, 1993.
- MOLINO, JEAN. "Analyser", a *Analyse Musicale* nº 16, 1989, pp. 11-14.
- MONELLE, Raymond. *The Sense of Music. Semiotic Essays*, Princeton & Oxford, Princeton University Press, 2000.
- POPLE, Anthony. *Theory, Analysis and Meaning in Music*. Lancaster University, 1994.
- SALZER, Felix. *Structural Hearing*. New York, Dover, 1961. (*Audición estructural*. Barcelona, Labor, 1990).
- SOBRINO, Ramón. «Análisis musical. De las metodologías del análisis al análisis de las metodologías». *Revista de Musicología*, Vol. XXVIII nº 1 (2005), pp. 667-696.
- STOÏANOVA, Ivanka. *Manuel d'analyse musicale*. Paris, Minerve, 1996.
- TARASTI, Eero. *A Theory of Musical Semiotics*. Bloomington, Indiana University Press, 1994.

Bibliografia bàsica sobre repertori líric hispànic

- ALVAREZ CAÑIBANO, Antonio. "Teatros y Música escénica. Del antiguo régimen al estado burgués", a *La música española en el siglo XIX*. Oviedo, Universidad de Oviedo, 1995.
- AVIÑO, Xosé. *La música i el modernisme*. Barcelona, Curial, 1985.
- CLARCK, Aaron. *Isaac Albéniz: A Guide to Research*. New York, Garland, 1998.
- BARCE, Ramón. "La ópera y la zarzuela en el siglo XIX", a *Actas del Congreso Internacional "España en la Música de Occidente"*. Madrid, INAEM, 1987.
- BARRERA MARAVER, Antonio. *Crónicas del género chico y de un Madrid divertido*. Madrid, Avapiés, 1983.
- BARCE, Ramón. "El sainete lírico (1880-1915)", a *La música española en el siglo XIX*. Oviedo, Universidad de Oviedo, 1995.

- CASARES RODICIO, Emilio. *Francisco Asenjo Barbieri*. Madrid, Ediciones del ICCMU, 1994.
- CASARES RODICIO, Emilio (ed). *Diccionario de la Zarzuela. España e Hispanoamérica*, 2 vols. Madrid, ICCMU, 2003-2004.
- CORTÈS i MIR, Francesc. "La zarzuela en Cataluña y la zarzuela en catalán", a *Cuadernos de Música Iberoamericana*, II-III, Madrid, CIMUS, 1997.
- CORTÈS I MIR, Francesc. "La quadratura del cechio: questioni metodologiche nelle edizioni di opere liriche in Spagna, e la ricenzone nella stampa", a COTTICEELI, F.; PUGIONI, R. *Filologia, Teatro, Spettacolo. Dai Greci alla contemporaneità*. Milano, Franco Angeli, 2017.
- CORTIZO, Ma. Encina. "La zarzuela del siglo XIX. Estado de la cuestión (1832-1856)", a *La música española en el siglo XIX*. Oviedo, Universidad de Oviedo, 1995.
- CORTIZO, Ma. Encina. *Emilio Arrieta*. Madrid, Ediciones del ICCMU, 1998.
- CURET, Francesc. *Història del teatre català*. Barcelona, Aedos, 1967.
- HESS, Carol. *Enrique Granados: a bio-bibliography*. New York, Greenwood Press, 1991.
- IBERNI, Luís G. *Ruperto Chapí*. Madrid, Ediciones del ICCMU, 1995.
- RADOMSKI, James. *Manuel García (1775-1832). Maestro del bel canto y compositor*. Madrid, Ediciones del ICCMU, 2002
- SANCHEZ, Víctor. *Tomás Bretón. Un música de la Restauración*. Madrid, Ediciones del ICCMU, 2002.

Enllaços web

- **Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques** (Institut del Teatre, Barcelona).
<http://www.cdmae.cat>
- **Museo Nacional del Teatro** (Almagro). <http://museoteatro.mcu.es>
- **Centro de Documentación de Música y Danza** (INAEM): <http://musicadanza.es>
- **Arxiu Històric de la Societat del Gran Teatre del Liceu**:
<http://www.bib.uab.cat/human/arxiusocietatliceu/publiques/indexcat.php>
- **Portal digital anglès sobre la "zarzuela"**: <http://www.zarzuela.net>
- **Diccionario de cantantes líricos hispano**: <http://www.liricahispana.com>
- **Encyclopédie multimédia de la comédie musicale et théâtrale en France**:
<http://comedie-musicale.jgana.fr>

Bibliografia sobre Música i conflicte social

- Álvarez Junco, José. *Mater Dolorosa. La idea de España en el siglo XIX*. Madrid: Taurus, 2001.
- Blasco Ibáñez, Vicente. *Historia de la Revolución Española (Desde la Guerra de la Independencia a la Restauración en Sagunto) 1808-1874*. Barcelona: La Enciclopedia Democrática, 1890.
- Cecchetto, Céline; Prat, Michel. *La chanson politique en Europe*. Bourdeaux: Eidôlon, Presses universitaires de Bourdeaux, 2008.
- Cortès, Francesc; Esteve, Josep-Joaquim. *Músicas en tiempos de guerra. Cancionero (1503-1939)*. Bellaterra, Servei de Publicacions de la UAB, 2012.
- Fernández de Latorre, Ricardo. *Historia de la música militar de España*. Madrid: Ministerio de Defensa, 1999.

- Gil Muñoz, Carlos. *Cancionero popular de quintos y soldados*. Madrid: Ministerio de Defensa.
- Hobsbawm, Eric J.; Ranger, Terence. *The invention of tradition*. Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge, 1983.
- Molino, Jean. "Les métamorphoses de l'Europe culturelle", en *Esprit*, juillet, 2000, p. 84-110.
- Ossa Martínez, Marco Antonio de la. *La música en la Guerra Civil española*. Cuenca: Sedem-Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2011.
- Preston, Paul. *La Guerra Civil española*. Barcelona: editorial Base, 2007.
- Sorce Keller, Marcello. "Réexamen de la notion d'identité", en Nattiez, Jean-Jacques. *Musiques. Une encyclopédie pour le XXIe siècle*. vol V. Paris: Actes Sud, 2007, p. 1127-1153.

- Bibliografía sobre altres arts escèniques

- Albertí, Xavier; Molner, Eduard (eds). *El Paral·lel (1894-1939)*. Barcelona, CCCB, 2012.
- Arblaster, A. *Viva la libèrta! Politics on Opera*. London, Verso, 1997.
- Basso, A. (ed). *Musica in scena*. 6 vols Torino, UTET, 1995-97.
- Berg, Alban. "The problem of opera", *Classic essays on twentieth-century music: A continuing symposium*. New York, Schirmer, 1996.
- Drew, David. "Brecht versus Opera", a *Score*, nº 23, 1958.
- Everett, William A.; Laird, Paul R. *The Cambridge companion to the musical*. Cambridge, Cambridge University Press, 2002.
- Fearn, R. *Italian opera since 1945*. Routledge, 1995.
- Kerman, J. *Opera as Drama*. New York, Knopf, 1956 [reed. Renovada a University of California Press, 1988].
- Merlin, C. *Opéra et mise en scène*. Paris, Editions Premières Loges, 2007.
- Salaüñ, Serge. *El cuplé (1900-1936)*. Madrid, Espasa-Calpe, 1990.

- Bibliografía sobre música catalana durant el primer franquisme (1939-1959)

- Alsina, Miquel. *El Cercle Manuel de Falla de Barcelona (ca. 1947-1957). L'obra musical i el seu context*. Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs. Col. «Emili Pujol, 4», 2007.
- Almacellas i Díez, Josep Maria. "El procés de creació de l'Orquestra Municipal de Barcelona", *Revista Catalana de Musicologia*, 3 (2005), pp. 93-112.
- Cureses de la Vega, Marta. "The institutionalization of the Avant-Garde in Catalonia as of 1939", *Music and Francoism*, eds. Gemma Pérez Zalduondo, Germán Gan Quesada. Turnhout, Brepols, 2013. Col. Speculum Musicae, 21, pp. 203-231.
- Gan Quesada, Germán. "Músicas para después de una guerra... Compromisos, retiradas y resistencias en la creación musical catalana del primer franquismo", *Discursos y prácticas musicales nacionalistas (1900-1970)*, ed. Pilar Ramos López. Logroño, Universidad de La Rioja - Servicio de Publicaciones, 2012, pp. 277-299.
- Gan Quesada, Germán. "La recepció de la música de Robert Gerhard a Catalunya durant el franquisme (1948-1970): trobades i desavinences", *Revista Catalana de Musicologia*, 7 (2014), pp. 153-171.

Bibliografía sobre l'Oratori

- Alaleona, Domenico. *Storia dell'oratorio in Italia*. Milano: Bocca, 1945

- Bonastre, Francesc. «L'oratori a Barcelona en el primer terç del segle XIX». *Anuario Musical*, núm. 48 (1993): 207-16
- Carreras Bulbena, José Rafael. *El oratorio musical desde su origen hasta nuestros días*. Barcelona: Tip. L'Avenç, 1906
- Dauff, Xavier. «Carreras i Bulbena i el naixement de l'oratori a Catalunya» *Recerca Musicològica*, XVII-XVIII, (2007-2008): 153-79
- Smither, Howard E. *A History of the Oratorio*. Vol I, *The Oratorio in the Baroque Era: Italy, Vienna, Paris*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1987
- Smither, Howard E. *A History of the Oratorio*. Vol. II, *The Oratorio in the Baroque Era: Protestant Countries*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1988
- Smither, Howard E. *A History of the Oratorio*. Vol III, *The Oratorio in the Classical Era*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1987
- Smither, Howard E. *A History of the Oratorio*. Vol. IV, *The Oratorio in the Nineteenth and Twentieth Centuries*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2000